[א]ורבי יהודה אמר לך כי כתיב הישר (בעיניו) [א] הוא דכתיב אבל בבמה גדולה אפילו חובות נמי ליקרוב אלא הא כתיב איש לאו למימרא דאיש ישרות הוא דליקרוב הא חובות לא ליקרוב כי כתיב איש להכשיר את הזר זר [1]מוזרק הכהן את הדם על מזבח ה' נפקא מהו דתימא ליבעי קדוש בכורות כמעיקרא קא משמע לן. חכמים היינו תנא קמא אמר רב פפא [ב]קרבו נסכים במדבר איכא בינייהו: אמר מר רבי שמעון אומר וכו': מ"ט דרבי שמעון דכתיב [2]ויעשו [ב] בני ישראל את הפסח בגלגל פשיטא אלא [ג] הא קמ"ל דחובות כעין פסח הוא דקרב הא לאו כעין פסח לא קרב ואידך מיבעי ליה לכדרבי יוחנן [ג]דא"ר יוחנן משום רבי בנאה [א]ערל מקבל הזאה תני תנא קמיה דרב אדא בר אהבה [ד]אין בין במה גדולה לבמה קטנה [ב]אלא פסח [ד] וחובות הקבוע להן זמן [ה] (א"ל יחיד חובות שקבוע להן זמן מנא ליה א"ל אסמייה) א"ל תתרגם מתניתך בעולת חובה דאיכא עולת נדבה דאי [ו] חטאת יחיד הוא חובות דקביע ליה זמן מי איכא ולוקמה במנחת חובה דהא איכא חביתין קא סבר [ה]אין מנחה בבמה: באו לשילה וכו': מנא הני מילי א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן [ו]כתוב אחד אומר [3]ותביאהו בית ה' שילה [ז] וכתוב אחד אומר [4]ויטש (את) משכן שילה [ח] אהל שכן באדם וכתיב [5]וימאס באהל יוסף ובשבט אפרים לא בחר הא כיצד [ג]לא היתה שם תקרה אלא אבנים מלמטן ויריעות מלמעלן [ט] והיא היתה מנוחה: קדשי קדשים: מנא הני מילי [י] א"ר אושעיא דאמר קרא [6]השמר לך פן תעלה עולותיך [ז]בכל מקום אשר (אתה) תראה בכל מקום אשר [יא] תראה אי אתה מעלה אבל אתה אוכל בכל מקום שאתה רואה אימא בכל מקום שאתה רואה אי אתה מעלה אבל אתה זובח בכל מקום שתראה [יא] א"ר ינאי אמר קרא [7]שם תעלה ושם תעשה רבי אבדימי בר חסא [יב] אמר אמר קרא

ורבי יהודה. דאמר יחיד נמי מקריב חובות בגדולה אמר לך כי כתיב הישר דממעט יחיד מהקרבת חובות אבעיניו כתיב [יג]: **אלא לרבי יהודה הא כתיב איש.** ואי לאו למעוטי אף מבמה גדולה אתא למה לי דכתיב איש נכתוב כל הישר בעיניו וכיון דבעיניו היינו [יד] קטנה פשיטא דאיש הוא דמימעיט דהא צבור לא מקרבי בה: **להכשיר את הזר.** לעבודת במה: **זר מוזרק הכהן נפקא לן.** לקמן בפירקין דכתיב (ויקרא יז) וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' פתח אהל מועד כהן פתח אהל מועד ואין כהן בבמה אלא אפי' זר ואפי' עבד הכי דריש ליה בתורת כהנים [ו]: **חכמים היינו תנא קמא.** רבנן בתראי היינו רבנן קמאי דהא איהו נמי הכי אמרי דיחיד לא קרבו אלא עולות ושלמים ולצבור קרבי [נמי חובות] דהא מאיש נפקא להו מיעוטא [טו]: **קרבו נסכים במדבר איכא בינייהו.** לרבנן קמאי לא קרבו נסכים במדבר ועולה ושלמים גרידא בלא נסכים קא [טז] גמרי דקרבי בבמה דבמדבר לא קרבי דכי [יז] תנאו דפרשת נסכים (במדבר טו) להטעינה נסכים במשכן שילה אתא לאחר ירושה וישיבה כדאמרן בהשוחט (לעיל קיא.). ורבנן בתראי לטפויי אתו [ח] מדתנן משנה יתירה כל שהצבור מקריבין באהל מועד שבמדבר מקריבין בגלגל למה להו למיתני הא רבי יהודה נמי בצבור כוותייהו קאמר והכי איבעי להו למימר כאן וכאן לא קרבו ליחיד אלא עולה ושלמים אלא לטפויי אדרבנן קמאי אתו ואמרי כל שהציבור צריכין להקריב (א) מקריבין [יח] באהל מועד שבמדבר מקריבין באהל מועד שבגלגל ולטפויי נסכים אתו ולמימר דקרבו במדבר לצבור וליחיד וכן בגלגל (ב) לשתי [יט] הבמות ולמאן [כ] דלית ליה קרבו במדבר אית ליה דקרבו בבמת יחיד בגלגל דכי תנאו לא אתא אלא להטעינה נסכים לבמה קטנה דהא בגדולה כבר היו קריבין: **פשיטא.** דבעו למיעבד פסח: **ערל.** שנטמא במת מקבל הזאה וטהור מטומאת מת ליגע בקדשים ויליף מהכא דכתיב (יהושע ה) ויעשו את הפסח בגלגל דמשמע שעשאוהו כהלכתו במילה בטהרה [כא] ורובן ערלים היו במדבר דכתיב (שם) לא מלו ואמרינן ביבמות (עא:) בעשרה בניסן שעברו את הירדן לא מהול משום חולשא דאורחא אלא בחד סרי הוא דמהול ואשתכח דטמאי מתים שהיו [כב] בהם שהרי רובן טמאי מתים היו שמתו אבותיהם כל ארבעים שנה במדבר ונטמאו בהם ואם לא קבלו הזאה וטהרו בערלותן אין להם שהות להזות משמלו דהא צריך להפריש [כג] שלשה ימים בין הזאה להזאה רביעי חמישי וששי וכאן אי לא הזו עד יום אחד עשר בניסן הזאה ראשונה לאחר שמלו תו לא מטי זמן הזאה שניה עד יום חמשה עשר וביבמות איתיה להא דרבי יוחנן בפרק הערל (דף עא:): **ותרגם** [כד] **מתניתך.** דקתני חובות הקבוע להם זמן קרבו בגדולה: **בעולה.** כגון עולות של תמידין ומוספין [כה] לצבור קרבו בה [אבל] חטאות הקבוע להם זמן כגון שעירי הרגלים של צבור לא קרבו בה: **דאי בחטאת.** דאי חובות הקבוע להם זמן בחטאת נמי קאמר: **חטאת נדבה מי איכא.** ליקרב כיוצא בה בקטנה ועל כרחיך מתניתין [כו] קמ"ל דלא קרבו לר"ש בגדולה לבד מפסחים אלא חובות שיש כיוצא בהן נדבה מדקתני אלא פסחים וחובות הקבוע להם זמן ואי ס"ד כל חובות הקבוע להם זמן קאמר פסחים דקתני למה לי הכי הוה ליה למימר אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא חובות הקבוע להם זמן והוו להו פסחים בכלל אלא ה"ק אלא פסחים שקרבו בגדולה ולא קרבו בקטנה כלל ושאר דברים שקרבו כאן וכאן אין חילוק בהן אלא שבזו לא קרבו אלא נדבות ובזו קרבו אף חובות הקבוע להם זמן: **ונוקמה נמי במנחה.** דמשכחת לה כאן [כז] מנחת נדבה בקטנה ובגדולה עודפת מנחת חביתין שהיא חובות [כח] הקבוע להן זמן בכל יום: **קא סבר רב אדא בר אהבה אין מנחה בבמה.** דזבחים כתיב [ט] ובשלמי צבור דעצרת ליכא לאוקמה משום דשלמי במה קטנה לא דמי להו שאלו קדשי קדשים ואלו קדשים קלים: **מנה"מ.** דבית אבנים למטן ויריעות לגג: **ויטש משכן שילה אהל שכן באדם** [כט]: **השמר לך.** משתבאו אל המנוחה קאי קרא:

ולו

ותתרגם מתניתך בעולה. פירוש כגון עולות תמידין ומוספין שיש כיוצא בהם נדבות אבל חטאות הצבור כגון שעירי הרגלים אע"ג דקבוע להם זמן לא קרבו והא מילתא דייק לה מדקתני פסחים דליתני קבוע להם זמן ותו לא והוו להו פסחים בכלל אלא על כרחך מתניתין קמ"ל דלא קרבו לרבי שמעון בגדולה לבד מפסחים אלא [ל] שיש כיוצא בהם בבמה [לא] והכי קאמר אלא פסחים שקרבו בגדולה לא [לב] קרבו בקטנה כלל ושאר דברים שקרבו כאן וכאן אין חילוק בהם אלא שבזו לא הקריבו אלא נדבות ובזו קרבו חובות הקבוע להם זמן כדפירש בקונטרס והכי נמי הוה מצי למידק מברייתא דלעיל דקאמר ר"ש אף צבור לא הקריבו כו' [לג] ואי משום דלא איירי התם רבי שמעון בחילוק שבין במה גדולה לבמה קטנה כדאיירי הכא מ"מ על [לד] חנם הוזכיר פסחים דהא הוו בכלל חובות הקבוע להם זמן ותימה מנא ליה לר' שמעון הא מילתא דחטאת דקבוע להם זמן לא קרב דהא לעיל מפרשינן טעמא דרבי שמעון דיליף מפסח גלגל והא ליכא למילף מפסח דפסח נמי אין כיוצא בו נדבה ואי הוה מפרשינן כן [לה] דפסח חשיב כיוצא בו נדבה משום דהוי קדשים קלים כעין שלמים הוה ניחא אבל בקונטרס לא פירש כן ועוד קשה היכי דייק מדקתני פסחים דלמא הא דקתני פסחים משום דעיקר טעמא מפסח יליף וכן בפ"ק דמגילה (דף ט:) תני פסחים לחוד ופריך בגמרא פסחים ותו לא אלא כעין פסחים ע"כ מה שהוזכיר פסחים טפי מאינך משום דכולהו מפסח ילפינן לכן נראה לפרש דקא אמר תתרגם מתניתך בעולה היינו משום דכיון דמפסח יליף אית לן למימר מה פסח שקבוע לו זמן וישנו בצבור כביחיד בשעת היתר הבמות לצבור כפסח ראשון ויחיד כפסח שני כדאמרי' פסחים (דף סו.) איש נדחה ואין צבור נדחין אף כל שקבוע להם זמן וישנו בצבור כביחיד בשעת היתר הבמות דהיינו עולות שישנן בצבור בתמידין ומוספין וביחיד בנדבה אבל חטאת לא משכחת ביחיד בשעת היתר הבמות דאפילו בבמה גדולה לא קרבו חובות דיחיד לרבי שמעון כמו לר"מ ורבנן והכי פירושו דשמעתא ותתרגם מתניתך בעולה דאיכא עולת נדבה ונדבות דיחיד קרבו והוי דומיא דפסח דאי בחטאת חטאת נדבה מי איכא דמשכחת ביה חטאת ביחיד דאילו חובות דיחיד לא קרבו לא עולות ולא חטאות ופריך ונוקמה במנחה דאיכא חביתים ומשני אין מנחה בבמה וא"ת ונוקמה בשלמים כגון כבשי עצרת דהא איכא [לו] ביה שלמי נדבה וי"ל כדפרש"י דכבשי עצרת קק"ד ניהו ושלמי יחיד קדשים קלים ולא משכחת כיוצא בהן ביחיד [ו]:

מסורת הש"ס

א) ע' ספרי ראה סה, ב) [לעיל קיא. וש"נ קידושין לו:], ג) יבמות עא; ירוש' פסחים פ"ח, נזיר פ"ח ה"א, וע' פסחים שם ה"ו, ד) מגילה ט: ע"ש, ע' ירוש' מגילה פ"א הי"א, ה) [לעיל קיב.], ו) ירוש' שם הי"ב, ז) אחרי פ"ט ה"ז, ח) ע' ב"ב צג., ט) ויקרא יז ה, י) וע' תו' מנחות מו. ד"ה דרחמנא.

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קרבו נסכים וכו' כל שהצבור צריכין להקריב באהל מועד כצ"ל ותיבת מקריבין נמחק: (ב) בא"ד וכן בגלגל בשעת הבמות:

◆

שינויי נוסחאות

א] נ"ל אבעיניו (הגר"ב, ב"ש, וכ"ה בכ"י ובוש"א), נ"א כי כתיב הישר בעיניו בבמה קטנה הוא דכתיב (כ"י וצ"ק): ב] בקרא כתיב ויחנו בני ישראל בגלגל ויעשו את הפסח (הגר"ב, וכ"ה בכ"י): ג] אלא לאו הא קמ"ל (ש"מ): ד] נ"ל פסחים (ש"מ): ה] בנה"ו מוחק התיבות שבסוגריים, וכ"ג גירסת רש"י ותוס'. ובגל"ק הביא גירסת ספרים ישנים א"ל דאמר לך מני ר"ש דאמר אף צבור לא הקריבו אלא פסחים וחובות הקבוע להן זמן א"ל יחיד חובות שקבוע להן זמן מנ"ל [פי' מדקתני "אין בין" משמע דמשכחת בבמת יחיד חובות יחיד הקבוע להן זמן וקאמר דלא קרבי בבמת יחיד, ועל זה פריך יחיד משכחת ביחיד חובות הקבוע להן זמן], א"ל אסמייה [פי' אסמייה לתיבות "וחובות הקבוע להן זמן" ממתניתא] א"ל לא תסמייה ותתרגם מתניתך בעולת חובה דאיכא עולת ראיה [פי' דמליא שפיר ביחיד חובות שקבוע להן זמן כגון בעולת ראיה. אבל בחטאת לא מליא ביחיד דקבוע ליה זמן] דאי חטאת חובה יחיד דקבוע ליה זמן מי איכא וכו'. והא דפריך אח"כ אמנחת חביתין פי' בקר"א משום דהוי חובה ליחיד הוא הכה"ג דקבוע לה זמן, ועע"ש בדבריו ובפ"מ ושאר המפרשים. וגי' כ"י וש"מ א"ל דאמר לך מני ר' שמעון היא דאמר אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים וחובות הקבוע להן זמן תתרגם מתניתך בעולה דאיכא עולת נדבה [וכפ"ל דאיכא הא והא] דאי בחטאת חטאת נדבה מי איכא ולוקמה נמי במנחה דהא איכא חביתין כו'. ומתפרשא כפירש"י ותוס': ו] נ"ל דאי חטאת חטאת נדבה מי איכא (גליון, וכן גופ' רש"י ועי' בלות בלמנ"ו): ז] בש"מ נוסף אלמא בית הוא. וכ"ה בכ"ל ובילקוט [וכ"ה בכ"מ וג' אף כשיטת קלות]: ח] בכתה"י וש"מ נוסף אלמא אהל הוא, והתיבות שאח"כ עד הא כיצד, מחקן הש"מ וכן ליתא בכ"ל ובילקוט: ט] מלמעלן: קדשים קלים [בכ"ל וכ' ומעשר שני] בכל הרואה: מנא הני מילי כל"ל, והשאר נמחק (ש"מ): י] בכתה"י וש"מ נוסף א"ר אלעזר: יא] נ"ל שאתה רואה (ש"מ): יב] נ"ל חמא (ש"מ): יג] בכתה"י וש"מ נוסף אבמה קטנה שהיא לפניו בכל אשר יבחר, אבל בגדולה אף היחיד מקריב חובות: יד] היינו במה קטנה (ש"מ): טו] בכתה"י וכ"ה נוסף ואשכחן בהדיא דעשו פסחים בגלגל: טז] קאמרי דקרבי בבמה גדולה כנ"ל (צ"ק, כ"י): יז] נ"ל וקרא דכי תבואו (כ"י): יח] הב"ח מוחק תיבת מקריבין. וכ"ה בכ"י. ובש"מ גרים ליה, ולהלן גרים ומקריבין. וכ"ה בכ"י: יט] בשתי (בתה"י, דו וצ"ק): כ] נ"ל דלמאן (ב"ש):

כא] ובטהרה (כ"י וד"ו): כב] נ"ל היו (צ"ק): כג] נ"ל להפריש בין הזאה ג' להזאה ד' רביעי וכו': כד] נ"ל תתרגם (ש"מ, ועי' בלות ה): כה] נ"ל ומוספי (ב"ש): כו] תיבת מתניתין נמחק (ש"מ): כז] כאן וכאן כנ"ל (ש"מ): כח] חובות הקבוע (כ"י): כט] נ"ק הוסיף ש"מ דאיקרי אהל: ל] אלא חובות שיש (ב"ש): לא] נ"ל נדבה (באה"מ): לב] נ"ל ולא (כ"י): לג] בר' אע"ג דלא איירי התם בר' כנ"ל (צ"ק): לד] נ"ל לא על חנם (ב"ש וחי'): לה] תיבת בן נמחק (ב"ש): לו] נ"ל ביחיד [ותיבת ביה נמחק] (ב"ש), נ"א כיוצא בו (חי'):

עין משפט
נר מצוה

כח א מיי' פ"א מהלכות פרה אדומה הלכה ג:
ב מיי' פ"א מהלכות קרבן פסח הלכה ג:
כט ג מיי' פ"א מהלכות בית הבחירה הלכה ב:

◆

תורה אור השלם

1. וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם עַל מִזְבַּח יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְטִיר הַחֵלֶב לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: ויקרא יז, ו
2. וַיַּחֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּגִּלְגָּל וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב בְּעַרְבוֹת יְרִיחוֹ: יהושע ה, י
3. וַתַּעֲלֵהוּ עִמָּהּ כַּאֲשֶׁר גְּמָלַתּוּ בְּפָרִים שְׁלֹשָׁה וְאֵיפָה אַחַת קֶמַח וְנֵבֶל יַיִן וַתְּבִאֵהוּ בֵית יְהוָה שִׁלוֹ וְהַנַּעַר נָעַר: ש"א א, כד
4. וַיִּטֹּשׁ מִשְׁכַּן שִׁלוֹ אֹהֶל שִׁכֵּן בָּאָדָם: תהלים עח, ס
5. וַיּוֹצִא נוֹזְלִים מִסָּלַע וַיּוֹרֶד כַּנְּהָרוֹת מָיִם: תהלים עח, טז
6. הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה: דברים יב, יג
7. כִּי אִם בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה בְּאַחַד שְׁבָטֶיךָ שָׁם תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ וְשָׁם תַּעֲשֶׂה כֹּל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּךָּ: דברים יב, יד

◆

מוסף רש"י

קרבו נסכים במדבר. באהל מועד שבמדבר כל ארבעים שנה (לעיל קיא.). **ערל מקבל הזאה.** ערל ישראל שנטמא במת, מקבל הזאה לטהר מטומאתו וכשימול אינו צריך לחזור ולהזות ואוכל בקדשים ולא אמרינן הזאת ערלות לא שמה הזאה (יבמות עא.). **אין בין במה גדולה.** אין הפרש בשעת היתר הבמות בין במה גדולה, זה מזבח של משה בעודו בנוב וגבעון, **לבמה קטנה.** מזבח של יחיד שכל יחיד ויחיד עושה במה לעצמו (מגילה ט:). **אין מנחה בבמה.** וזבחו זבחי שלמים לה' אותם, ולאוקימנא לעיל (דף קו:) לאתויי קרא בקדשים שהקדישן בשעת היתר במות, וכתיב אותם מיעוטא, אלמא זבחים הוא דהוו בבמה ולא מנחות (לקמן קיט.):

◆

ליקוטים

אבל אתה אוכל במקום שאתה רואה. פי' ולא מיירי אלא בשילה, דאי בירושלים לפנים מן החומה ובנוב ובגבעון בכל ערי ישראל ובגלגל בכל מקום ובמדבר במחנה ישראל, אלא ודאי על שילה קאמר. (פסקי רי"ד)